

20ste vergadering

Dinsdag 9 maart 2004

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Timmerman-Buck

Tegenwoordig zijn 70 leden, te weten:

Van de Beeten, Bemelmans-Vidéc, Van den Berg, Bierman-Beukema toe Water, Biermans, Broekers-Knol, Van den Broek-Laman Trip, Van Dalen-Schiphorst, Dees, De Ile, Van Driel, Dupuis, Eigeman, Essers, Van Gennip, De Graaf, Hamel, Van Heukelum, Hoekzema, Ten Hoeve, Holdijk, Jurgens, Kalsbeek-Schimmelpenninck van der Oye, Ketting, Klink, Koekkoek, Kox, Van der Lans, Van Leeuwen, Leijnse, Lemstra, Van der Linden, Linthorst, Luijten, Maas-de Brouwer, Meindertsma, Meulenbelt, Middel, Van Middelkoop, Nap-Borger, Noten, Pastoor, Platvoet, Pormes, Putters, Van Raak, Rabbinge, De Rijk, Rosenthal, Russell, Schouw, Schuurman, Schuyer, Slagter-Roukema, Soutendijk-van Appeldoorn, Swenker, Sylvester, Tan, Terpstra, Van Thijn, Timmerman-Buck, Vedder-Wubben, Wagemakers, Walsma, Werner, Westerveld, Witteman, Witteveen, Woldring en De Wolff,

en de heren Balkenende, minister-president, minister van Algemene Zaken, Donner, minister van Justitie, en De Graaf, vice-minister-president, minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Kohnstamm en Van Oosten, wegens verblijf buitenslands;

Doek, wegens verblijf buitenslands, ook volgende week;

Hessing, wegens verblijf buitenslands, tot en met 24 maart a.s.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet educatie en beroeps- onderwijs en de Wet op het onderwijstoezicht met het oog op de verbetering van de kwaliteit van examens van beroepsopleidingen (29205).**

Dit wetsvoorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de **stemming** over een motie, ingediend bij de behandeling van het wetsvoorstel **Vaststelling van de begrotings- staat van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2004 (29200 VI)**, te weten:

- de motie-Kox c.s. inzake garanties over de voortzetting van de Justitie-in-de-Buurt-bureaus (29200-VI, C).

(Zie vergadering van 2 maart 2004.)

De **voorzitter**: De heer Kox heeft verzocht om een derde termijn. Ik stel voor, dit verzoek toe te staan.

Daartoe wordt besloten.

□

De heer **Kox** (SP): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn aanwezigheid. Hij zal zijn lijn wel houden als hij voortdurend op en neer mag lopen tussen de twee Kamers. Daarmee dragen wij bij aan zijn lichamelijke gezondheid.

De vorige keer heb ik mede namens de fracties van de PvdA en GroenLinks een motie ingediend die verband houdt met het behouden van de alom als succesvol geprezen Justitie-in-de-Buurt-bureaus. Inmiddels is mij gebleken dat er brede sympathie voor het uitgangspunt van de motie bestaat, maar dat er twijfels zijn over bijvoorbeeld de dekking van deze motie. Ikzelf ben er niet uit of moties in de Eerste Kamer wel of niet gedekt moeten zijn. Volgens mij verdraagt zich dat niet helemaal met ons niet-recht van amendement. Om iedereen die daarover twijfels mocht hebben te plezieren, wil ik mijn motie aanvullen met een laatste opmerking.

Motie

De **voorzitter**: De motie-Kox c.s. (29200-VI, C) is in die zin gewijzigd dat het dictum thans luidt:

verzoekt de regering, garanties te geven dat het werk van de bestaande bureaus kan worden voortgezet;

Voorzitter

verzoekt de regering tevens, daarvoor de door de Tweede Kamer voorgestelde dekking te hanteren.

Zij krijgt D (29200-VI).

De heer **Kox** (SP): Ik heb begrepen dat niet alle fracties van tevoren op de hoogte zijn gesteld van deze aanvulling. Ik stel daarom voor, de stemming over deze motie aan te houden tot een tijdstip dat iedereen daarvan kennis heeft kunnen nemen. Dat zou volgende week kunnen zijn, maar misschien is er een beter tijdstip voor te bedenken.

Minister **Donner**: Mevrouw de voorzitter. Tijdens de behandeling van de begroting heb ik in algemene zin gereageerd op de motie. Daar blijf ik bij. Het beleid inzake de JIB's is als tijdelijk beleid ingezet. Het is er nu op gericht om, waar dat nodig is, financiering te vinden voor een bredere formule. De bijdrage van Justitie zal eindig zijn, zoals van het begin af aan de bedoeling is geweest, zij het dat de bijdrage op een andere wijze kan worden voortgezet. De toevoeging maakt dat de motie op zichzelf welkom is, want nu wordt de regering verzocht de door de Tweede Kamer voorgestelde dekking te hanteren. De Tweede Kamer heeft evenwel geen dekking voorgesteld. De motie van die Kamer strekte er namelijk toe om ook de financiering voort te zetten. Ik meen mij te herinneren dat een en ander uit de verhoging van de boetes zou moeten worden betaald. Daarover heb ik waarschijnlijk verwarring gesticht, want dat gold voor de amendementen die in dit verband waren voorgesteld. Omdat sprake is van een motie, wordt er inderdaad geen dekking voorgesteld. In de begroting voor 2004 is een dekking opgenomen. Het gaat om de jaren daarna. Het probleem van de dekking komt strikt genomen pas aan de orde in de begroting van 2005. Vandaar dat in de motie-Griffith c.s. wordt gevraagd het voortbestaan van de financiering te garanderen. Wil de Eerste Kamer mij bevestigen dat als de motie wordt aanvaard, ik daaruit mag afleiden dat ik alle andere moties van de Tweede Kamer die niet worden gedekt door een motie van de Eerste Kamer, terzijde mag leggen?

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de stemming over de gewijzigde motie uit te stellen tot een nader te bepalen datum.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor zijn aanwezigheid.

De vergadering wordt enige minuten geschorst.

Aan de orde is **de interpellatie van het lid Platvoet**, gericht tot de minister-president, over **de brief van ZKH Prins Bernhard in de Volkskrant van 7 februari jl. en de opvatting van de ministeriële verantwoordelijkheid, zoals die door de regering aan deze brief is verbonden**.

Tot het houden van deze interpellatie is verlof verleend in de vergadering van 9 februari 2004.

(De vragen zijn opgenomen aan het eind van deze editie.)¹

De **voorzitter**: Ik heet de minister-president van harte welkom.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Voorzitter. Uit het late binnenkomen van de minister-president leid ik af dat hij zich terdege heeft voorbereid op dit interpellatiedebat.

De open brief die prins Bernhard op zaterdag 7 februari jongstleden in de Volkskrant heeft gepubliceerd heeft vele verschillende reacties opgeroepen. De oude prins kon op bijval rekenen, in de trant van "een oude man in de herfst van zijn leven moet je zo'n gelegenheid niet willen onthouden", maar er werden ook kritische vragen gesteld over de precedentwerking, de zinvolheid en de ministeriële verantwoordelijkheid. Ook in de fractie van GroenLinks in de Eerste Kamer rees onmiddellijk een aantal van dergelijke vragen, reden genoeg voor ons om een interpellatiedebat aan te vragen.

Ter inleiding op mijn vragen maak ik enkele opmerkingen. De Koning en de overige leden van het Koninklijk Huis zitten in een gouden kooi, gebonden aan de parlementaire democratie door de snoeren van de

ministeriële verantwoordelijkheid. Dacht koning Willem I nog dat de ministeriële verantwoordelijkheid inhield dat de ministers verantwoording aan hem verschuldigd waren, sinds de grondwet van 1848 betekent dit leerstuk dat de ministers verantwoording dienen af te leggen aan beide Kamers voor het doen en laten van de Koning. In de loop der jaren is er een staatsrechtelijke praktijk ontwikkeld waarin ook de leden van het Koninklijk Huis in meer of mindere mate onder die ministeriële verantwoordelijkheid vallen.

Het is overigens opvallend hoe vaak, een beduidend jongere, prins Bernhard een rol speelde in dit soort kwesties. Of het nu gaat ± en dit is slechts een kleine greep ± om zijn advies over een liftverbod voor militairen in 1954, de Greet Hofmans-affaire in 1956, zijn commissariaten bij de Steenkolen Handels Vereniging en de KLM in 1958 en 1964, zijn bemoeienissen met de kwestie Nieuw-Guinea in 1962 of de Lockheed-affaire in 1976, prins Bernhard probeerde zijn eigen gang te gaan. Dat leidde ook steeds tot de nodige discussies in een van beide Kamers. In dat licht is er met de brief weinig nieuws onder de zon, zo zou je optimistisch kunnen vaststellen.

Met de ontwikkeling van de ministeriële verantwoordelijkheid is onderhand een situatie bereikt die naar mijn opvatting vooral uitblinkt in onduidelijkheid. De onschendbaarheid van de Koning, de ministeriële verantwoordelijkheid en het staatkundige fenomeen van het Koninklijk Huis zorgen er tezamen voor dat ook voor de andere leden van het Koninklijk Huis de ministeriële verantwoordelijkheid geldt. Geldt die nu minder naarmate zij verder van de troon af staan, zoals de oud-ministers Drees en Oud in 1964 hebben geponeerd? Of geldt het alleen als er concrete gedragingen zijn die schadelijk zijn voor het aanzien van de monarchie of het openbaar belang? Of geldt de ministeriële verantwoordelijkheid alleen als zij taken uitoefenen die deel uitmaken van de koninklijke functie? Geldt de ministeriële verantwoordelijkheid nu wel of niet voor de leden van de koninklijke familie die geen deel uitmaken van het Koninklijk Huis? Denk aan de recente Margarita-affaire. Kortom, het is een onduidelijke situatie, die natuurlijk mede wordt beïnvloed